

Uitgeverij EXA - Stefaniestraat 12 - B-2018 Antwerpen (Belgium)
1869 Kincaid#7, 97403 Eugene (Oregon) - USA

Tekstwetenschappelijk Tijdschrift RESTANT - Pyckestraat 15 -
B-2018 Antwerpen

INTREPID Reeks (International Research Papers of the Indigo Di-
gamma)

Editors: Luk De Vos - Anne Leblans - Tony Meesdom - Marc Moens

- Nr. 1: Natuur versus Techniek? (1980, 168 blz.)
Nr. 2: Rationaliteit, Rationalisme en C.W. Rietdijk. (1980, 123 blz.)
Nr. 3: Waarvan Akte. Beschouwingen over Teater en Performance
(1981, 278 blz.)
Nr. 4: Wetenschapsteorie, Semiotiek, Literatuurwetenschap
(1981, 230 blz.)
Nr. 5: De Explosieve Charmes van de Fantastische Film
Auteurs: Luk De Vos en Mark Holthof (1982, 152 blz.)
Nr. 6: Nieuw Rechts. Filosofie en Praktijk.
(1983, 276 blz.)

verschijnt

- Nr. 7: Duallists. Towards a less dualistic approach in the science
of science, semiotics and literary theory (1983, ca. 140 blz.)
Nr. 8: Nieuw Rechts. Transpolitics en Literatuur. (1983, ca. 250 blz.)
Nr. 9: Laatste Nog / Just the Other Day. Over Utopische en Extrapo-
lerende Literatuur. (1984, ca. 300 blz.)

Stichting Indigo Digamma vzw - Interdisciplinaire groep voor Onderzoek
naar de Grondslagen van Wetenschappen en Maatschappij
Hof Ter Bollen 51, B-2672 Liezele-Puurs.
Pyckestraat 15, B-2018 Antwerpen

NIEUW RECHTS

filosofie en praktijk

RED. LUK DE VOS EN MARC MOENS

EXA

Antwerpen 1983 Eugene (Oregon)

OVER LINKS EN RECHTS

Links en rechts, «the new left» en «la nouvelle droite» - de fronten zijn «opnieuw» in beweging gekomen. De verwarring is groot. Ze is aan de linkerkant nog groter dan aan de rechterkant. Zodoende werkt zij in het voordeel van de rechterkant.

Vroeger betekende links progressief, vooruitstrevend, en rechts stond voor conservatief en behoudsgezind. Zeker bestond toen reeds de vraag in welke richting de vooruitgang eigenlijk moest gaan om niet enkel veranderingen, maar ook verbeteringen in het lot van de mensen teweeg te brengen. Maar inmiddels hebben wij geleerd, door Hegel enerzijds en door Darwin anderzijds, het «bestaande» zelf niet langer te begrijpen als een onveranderlijke «statische» Natuur, maar als een voortschrijdende «dynamische» Ontwikkeling. Meteen kon de eigenlijk conservatief ingestelde, indien hij opkwam voor het behoud van het «bestaande», en indien dit niets anders was dan een voortschrijdende evolutie, als de eigenlijk progressieve optreden; en de progressief ingestelde kon, indien hij zich verzette tegen de dominerende tendens van de algemene ontwikkeling, als een conservatief of zelfs een reactionair optreden.

De objectieve vooruitgang die zich in de Moderne Tijden heeft doorgezet en die de huidige conservatieven willen behouden en verderzetten, is de vooruitgang van wetenschap, technologie en kapitalisme. Een linkerkant die niet bereid is zich neer te leggen bij de huidige en toekomstige resultaten van deze ontwikkeling, kan

dan vanuit rechts of nieuw-rechts beschreven worden als een «contra-revolutie tegen de rede». Het fascisme daarentegen, meer bepaald het Duits nationaal-socialisme, dat niets anders wilde dan ook de mensen onderwerpen aan de brutale wetten van Darwins evolutieleer, kon ingang vinden als een «conservatieve revolutie». Iets gelijkaardig dreigt opnieuw de kop op te steken in het anti-egalitarisme van de «Nouvelle Droite» in Frankrijk.

Maar het ergste is dat zelfs het marxisme in een twijfelachtig daglicht is komen te staan. Niet alleen zijn er de linksen van groen-alternatieve pluimage die zich verzetten tegen het verdere verloop van de wetenschappelijk-technologisch-kapitalistische vooruitgang, en die daarom zoals gezegd als conservatieven kunnen geïnterpreteerd worden, en dat gedeeltelijk en/of in zekere zin ook zijn. Marx en Engels zélf sympathiseerden met het ontwikkelingsdenken van Hegel en Darwin, en zij meenden eigenlijk dat het socialisme gewoon, volgens ontwikkelingswetten, in de verlenging lag van de vooruitgang van wetenschap, technologie én kapitalisme. Waren zij, die enkel een evolutie wilden bevorderen die zij, in haar geheel gezien, als progressief beschouwden, dan ook niet conservatief? Was niet daarom ook in hun ogen het «utopisch socialisme», dat zij bijna harder bestreden dan de theoretici van het kapitalisme, een «contra-revolutie tegen de rede»? Recent zijn tegen die «meester-denkers» dan ook de Franse «nouveaux philosophes» opgetreden, meestal afkomstig uit het «gauchisme» van '68. In feite hebben zij «nieuw rechts» klaarblijkelijk in de hand gespeeld.

Tenslotte moeten wij toegeven dat de begrippen (?) 'links' en 'rechts' nooit veel waard zijn geweest, en ook de inhoud van de meer «inhoudelijke» benamingen 'progressief' en 'conservatief' is eigenlijk nooit erg duidelijk geweest. Nochtans voelen wij nog steeds instinktmatig aan waar - soms onder het mom van «progressieven» - de rechtsen zitten, en waar - soms optredend als «conservatieven» - de linksen. Eigenlijk gaat het er nog steeds om duidelijk te begrijpen wát wij moeten behouden, bewaren, verdedigen, redden, en wát wij moeten veranderen, in wélke richting wij moeten vooruitgaan om werkelijk de mensen te dienen. Ik meen dat het werk van Marx en

en Engels ons, spijs alles, ergens de goede richting heeft geweest. Een evangelie, een goddelijke openbaring kon het niet zijn. Het blijft geen enkele generatie bespaard verder te moeten werken, ook op het intellectuele vlak. Indien dat werk «conservatief» moet zijn, omdat het moet blijven vertrekken van Marx en Engels, en indien het tegelijk «progressief» moet zijn, d.w.z. verder gaan dan zij, in de goede richting, dan kunnen wij niet anders dan Marx en Engels bekritisieren - vanuit links.

Rudolf Boehm

STATUS QUAESTIONIS VAN DE FRANSE MACHTSFILOSOFIE

Ter inleiding: Sartre en Fromm, getuigen van een onmachtige luciditeit, in memoriam (* 1)

Op het eerste gezicht leek het wel dat de «nouveau philosophes», die de laatste jaren in het brandpunt van de aandacht zijn gekomen, eindelijk een nieuw perspectief boden voor de vastlopende, met scholastiek bedreigde filosofische kritiek, die zich op de eerste plaats door ethische revolutie om de bestaande wantoestanden op wereldvlak liet inspireren. Eindelijk ging het kritisch onderzoek van de idee van een waarlijk humaan socialisme gepaard met het proces van een typisch westers machtsdenken, een dominantie van de rationaliteit die niet bevrijdend zou werken, maar repressief en tyranniek. Een «Logos» die eigenlijk een gevaarlijk «utopisme» zou camoufleren. Een denken dat niet «misbruikt» zou worden door een hem vreemd totalitair «systeem», maar in de kiem zelf totalitair zou werken.

Enkele werken, vooral van Glucksmann en Lévy (z.o.), overleefden niet alleen de mode, ze werden vertaald en werden, ook hier te lande, druk gelezen. En er was niet zoveel scholing vereist om in hun werk de invloeden van «leermeesters» te bespeuren: Michel Foucault (°1926), Jacques Lacan (1901-1982), Louis Althusser (°1918) en Roland Barthes (1915-1980). Hun ideeën waren inmiddels gemeengoed geworden. Maar het merkwaardig effect van deze min of meer modieuze stroming was dat ze de lezer ertoe aanzette om de problemen, die ze radikaal en aforistisch formuleerde, in een denktraditie te gaan situeren, die eigenlijk een hele eeuw overspant en waarvan de vertakkingen hoofdzakelijk op Gaston Bachelard (1884-1962) teruggaan. Bachelard was het, die op pregnante en sobere wijze, en lang voor Thomas Kuhn en diens vage «paradigma»-begrippen, de idee lanceerde van een geschiedenis van de